

Agrimonia eupatoria L. in *Agrimonia procera* Wallr. v Sloveniji

Agrimonia eupatoria L. and *Agrimonia procera* Wallr. in Slovenia

Mitja KALIGARIČ & Sonja ŠKORNIK

Odd. za biologijo PeF, Univerza v Mariboru, Koroška 160, SI - 2000 Maribor.

Ključne besede: *Agrimonia eupatoria*, *Agrimonia procera*, ključ, razširjenost, Slovenija

Keywords: *Agrimonia eupatoria*, *Agrimonia procera*, determination key, distribution, Slovenia

Izvleček: Članek obravnava vrsti *Agrimonia eupatoria* in *A. procera* v Sloveniji. Predstavljena sta določevalni ključ in razširjenost obeh vrst v Sloveniji.

Abstract: Authors discuss two related species in Slovenia - *Agrimonia eupatoria* and *Agrimonia procera*. The determination key and distribution in Slovenia for both are given.

1. Uvod

Repik (*Agrimonia*) je rod, katerega predstavnike v poletnih mesecih pogosto srečujemo na suhih travnikih, ob poteh, na robu gozdov ali med grmovjem. V Sloveniji ga zastopata dve vrsti: *Agrimonia eupatoria* - navadni repik in *Agrimonia procera* - vitki repik. *Agrimonia procera* je znana tudi kot *Agrimonia odorata* Mill. Po ugotovitvah, do katerih je pri svojih raziskavah problematike vrste *Agrimonia odorata* prišel SKALICKY (1969) pa naj bi bilo to ime v resnici sinonim za tretjo, manj znano predstavnico tega rodu, južnoevropsko razširjeno vrsto *Agrimonia repens* L., ki v Sloveniji zagotovo ne raste.

Agrimonia eupatoria je pogosta vrsta z evrazijsko-suboceansko razširjenostjo (ZIMMERMANN & al. 1989). Raste na suhih, bazičnih do rahlo kislih tleh ekstenzivno gojenih travnikov in pašnikov ter med svetlim grmovjem. Splošno je razširjena tudi v Sloveniji, kjer jo najdemo od kolinskega do montanskega pasu po vsem območju (MAYER 1952, MARTINČIČ 1984).

Agrimonia procera je vrsta s suboceansko razširjenostjo. Je toploljubna rastlina, ki jo najdemo na vlažnih, rahlo zakisanih do nevtrinih tleh med grmovjem in na pustih travnikih (OBERDORFER 1990). Njena nahaja-

lišča so redka in raztresena in некоč znana zdravilna rastlina je danes marsikje že močno ogrožena (ZIMMERMANN & al. 1989). V floristični literaturi, ki se nanaša na območje ali dele Slovenije, vrsto *A. procera* prvič omenja MAYER (1952) v Seznamu praprotnic in cvetnic slovenskega ozemlja. Pojavljaj naj bi se na območju Gorenjske in Dolenjske. Tako v stari kot v novi izdaji Male flore Slovenije (Martinčič 1969, 1984) pa je bilo pojavljanje te vrste na območju predalpskega in preddinarskega prostora, zaradi pomanjkanja podatkov, postavljeno pod vprašaj.

Verjetno se ponavadi niti ne sprašujemo, na katero od dveh vrst tega rodu smo naleteli, saj gre v večini primerov za splošno razširjeno in znano vrsto *Agrimonia eupatoria*. Dvom se pojavi šele takrat, ko naletimo na rastlino, ki se po videzu razlikuje od ostalih, do takrat vidjenih primerkov navadnega repika. S pomočjo ključa v Mali flori Slovenije (MARTINČIČ 1984) je obe vrsti težko ločiti med sabo. Zato smo se odločili, da s pomočjo različnih virov in herbarijskega gradiva poiščemo tiste znake, ki omogočajo jasno ločevanje obeh vrst. Znake smo oblikovali v ključ, ki smo ga preizkusili na živih rastlinah in na herbarijskih primerkih, zbranih v herbariju Univerze v Ljubljani (LJU). Na podlagi revidiranega materiala, zbranega v herbariju LJU, v herba-

riju Pedagoške fakultete v Mariboru in nekaterih novejših podatkov iz literature, smo izdelali zemljevida razširjenosti obeh vrst v Slo-

veniji. Zemljevida razširjenosti smo oblikovali s pomočjo programa Kararas 2.0 (JOGAN 1998).

2. Ključ

Ključ smo preizkusili ob reviziji materiala iz Slovenije in tujine, zbranim v herbariju LJU in v herbariju Pedagoške fakultete v Mariboru. Kljub različni starosti in ohranjenosti rastlin smo s pomočjo izbranih znakov jasno in brez težav določili in ločili primerke obeh vrst. Kot posebej uporabni so se izkazali znaki na listih (gostota dlačic, število žlez) in na stebelu (odsotnost oz. prisotnost krajših laskov).

- 1 Listi spodaj gosto sivo dlakavi, brez ali s posameznimi sedečimi žlezami (lupa!), ± brez vonja. Steblo poraščeno z dolgimi, kodrastimi laski, s številnimi krajšimi laski (1/2 do 1/3 dolžine dolgih) ter redkimi skoraj sedečimi žlezami. Cvetovi 5-8 mm široki, venčni listi na vrhu neznatno izrobjeni. Cvetišče obrnjeno stožčaste oblike, z globokimi, do dna cvetišča segajočimi brazdami. Zunanje bodice pokončne do vodoravne. Predlista (tik pod cvetom) 1- do 3-delna ..... 1. *A. eupatoria* L.
- 1* Listi spodaj kodrasto dlakavi, s številnimi sedečimi žlezami (lupa!) in močnim vonjem po terpentinu. Steblo poraščeno z dolgimi, kodrastimi laski, brez krajših laskov (!) in s številnimi skoraj sedečimi žlezami. Cvetovi 10 mm široki, venčni listi na vrhu globoko izrobjeni. Cvetišče zvonasto, s plitvimi, do polovice cvetišča segajočimi brazdami. Zunanje bodice ± nazaj zakrivljene. Predlista 3- do 5 delna ..... 2. *A. procera* Wallr.

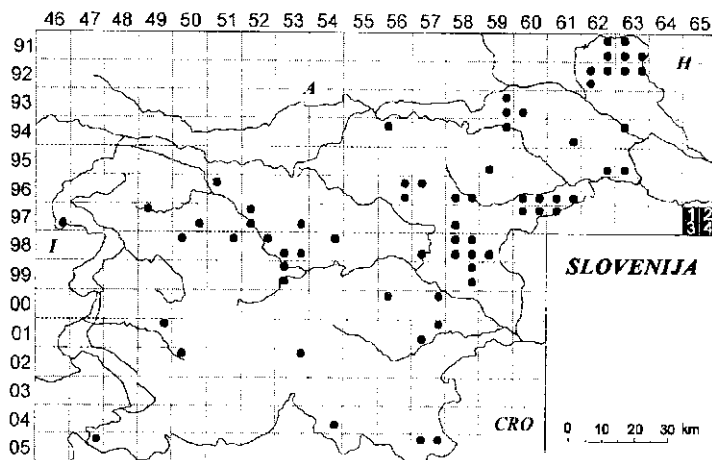
3. Razširjenost v Sloveniji

3. 1 *Agrimonia eupatoria* L.

Vrsta *Agrimonia eupatoria* se pojavlja po

vsej Sloveniji, kar nam dokazuje tudi karta razširjenosti (slika 1).

Glavni vir za izdelavo arealne karte so bili podatki zbrani v herbariju LJU, v katerem so

Sl. 1: Razširjenost vrste *Agrimonia eupatoria* v Sloveniji.

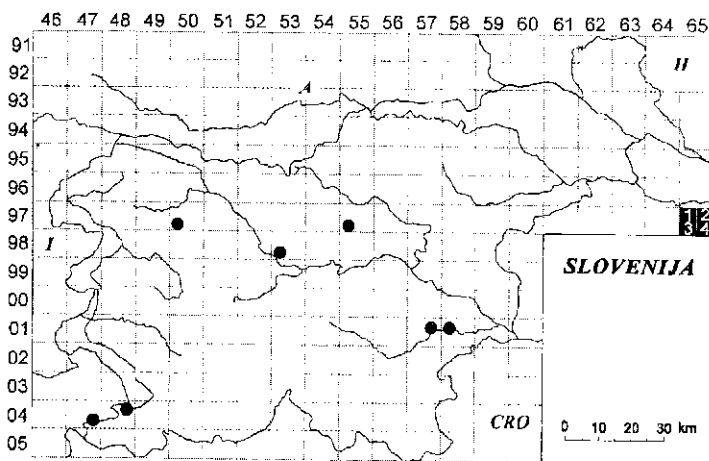
Fig. 1: Distribution of *Agrimonia eupatoria* in Slovenia.

pole naslednjih avtorjev: F. AVBAR, M. BAGOLA, K. BAJC, F. BATIČ, J. BAVCON, BUĐNAR, J. CRNOŠIJA, N. DEBELJAK, F. DOLŠAK, D. GILČVERT, L. GODICL, R. JUSTIN, M. KAČIČNIK, Z. KEGLEVIČ, T. KNEZ, M. KRALIČ & A. PODOBNIK, J. KRISTANC, M. LUSKOVEC, A. MARTINČIČ, E. MAYER, D. NAGLIČ, D. PEROVŠEK, S. PETERLIN, A. PODOBNIK, V. RAVNIK, F. ŠUŠTAR, P. TERZIČ, D. TRPIN, D. TRPIN & T. WRABER, B. VREŠ, T. WRABER in M. ZALOKAR. Te podatke smo dopolnili s podatki iz herbarija Pedagoške fakultete v Mariboru (M. BOTOLIN, S. ŠKORNIK in M. ŽIBRAT), z navedbami nahajališč v magistrskem delu S. ŠKORNIK (1998) in podatki, ki smo jih dobili iz popisnih listov za kartiranje flore Slovenije, shranjenih na Oddelku za biologijo Pedagoške fakultete v Mariboru. Upoštevali smo samo tiste popisne liste, ki so bili popisani v letih 1997 in 1998 na študentskih raziskovalnih taborih na Goričkem.

3. 2 *Agrimonia procera* Wallr.

Pri izdelavi karte razširjenosti vrste *Agrimonia procera* v Sloveniji (slika 2), smo upoštevali samo podatke, dobljene po reviziji materiala v herbariju LJU. Med revizijo sedmih herbarijskih primerkov vrste *A. procera*, smo pri treh primerkih ugotovili, da gre za vrsto *A. procera*, medtem ko so bili ostali štiri predstavniki navadnega repika (*A. eupatoria*).

Prvi in hkrati najstarejši od treh primerkov vrste *A. procera* je iz Dobruške vasi na Dolenjskem (0158/1). Rastlino je nabral in določil R. JUSTIN (LJU 02759) leta 1908. Ostala dva primerka imata novejši letnici in sta s primorskega dela Slovenije oz. s submediteranskega fitogeografskega območja, kjer do sedaj ta vrsta še ni bila zabeležena (MARTINČIČ 1969, 1984). B. VIDMAR (LJU 127296,

Sl. 2: Razširjenost vrste *Agrimonia procera* v Sloveniji.

Fig. 2: Distribution of *Agrimonia procera* in Slovenia.

LJU 127297) je leta 1991 vrsto *A. procera* našla na Serminu pri Bertokih (0448/2), leto kasneje pa je nedaleč stran, v naselju Belvedere (0047/4), primerek te vrste nabral tudi B. LAZAR (LJU 124808).

Vendar pa to niso edina znana nahajališča te vrste pri nas. Tako smo med številnimi herbarijskimi primerki navadnega repika odkrili tudi tri predstavnike vrste *A. procera*. Od tega sta dve nahajališči v predalpskem fitogeo-

grafskega območju. Prvo je v Sorici (9750/3), kjer je vitki repik našel SADAR leta 1962 (LJU 44628) in drugo na Rašici (9853/3), kjer je rastlino leta 1952 nabral Šuštar (LJU 45481). Tretje nahajališče, ki je zelo blizu Justinove mu, je v preddinarskem fitogeografskem območju, v Mršeči vasi pri Šentjerneju (0157/2). Rastlino je našel R. LUŠTEK leta 1966 (LJU 93205). Hkrati objavljamo tudi novejši podatek o nahajališču vitkega repika pri vasi Žovnek (okolica Polzele) ob poti k Žovniškem jezeru (9755/3), kjer je rastlino v cvetu nabiral M. KALIGARIČ, kasneje v plodu M. VOGRIN, determinirala pa sva jo avtorja tega članka. Primerek je shranjen v herbariju LJU.

4. Summary

The authors preliminarily observe that in Slovenia occur two species from the genus *Agrimonia*: *A. eupatoria*, generally spread, and *A. procera*, being more rare. In the key they give the differences between both species, represented in Slovenia. According to the data of the herbarium LJU and of their own, they recapitulate also the map of the distribution of both species. When revising the herbarium material, they found out that in Slovenia the species *A. procera* has seven yet known sites in Dolenjsko, Primorsko, Gorenjsko, the neighbourhood of Ljubljana and in Štajersko, from where they have brought the new site from the neighbourhood of Vransko.

5. Literatura

- JOGAN, N. 1998: KARARAS 2.0 (paket klišejev za kartiranje razširjenosti rastlin v Sloveniji).
- MAYER, E. 1952: Seznam praprotnic in cvetnic slovenskega ozemlja. Dela 4. razr. SAZU 5, Ljubljana, 427 s.
- MARTINČIČ, A. 1969: *Rosaceae*. V: MARTINČIČ, A. & F. SUŠNIK: Mala flora Slovenije. CZ, Ljubljana, s. 118-139.
- MARTINČIČ, A. 1984: *Rosaceae*. V: MARTINČIČ, A. & F. SUŠNIK: Mala flora Slovenije. DZS, Ljubljana, s. 176-212.
- OBERDORFER, E. 1990: Pflanzensoziologische Exkursionsflora. Eugen Ulmer Verlag, Stuttgart, s. 496-575.
- SKALICKY, V. 1969: Was ist *Agrimonia odorata* Mill.? Feddes Repertorium. Band 79. Heft 6., s. 355-361.
- ŠKORNIK, S. 1998: Suha travnišča (*Brometalia erecti* Br.-Bl. 1936) Slovenskih goric, Halož, Kozjanskega in Goriškega. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta (Magistrska naloga - MSCR). Ljubljana, 86 s.+ 1 tab.
- ZIMMERMAN, A. & al. 1989: Atlas gefährdeter Fern- und Blütenpflanzen der Steiermark. Mitteilungen der Abteilung für Botanik am Landesmuseum Joanneum in Graz, Graz, 302 s.